

РОЗДІЛ 1

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Александров Ю.В., канд. психол. наук, доцент – доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

Особливості психозахисної поведінки керівного складу Національної поліції України

Кардинальне реформування системи МВС в Україні ставить принципово нові завдання не тільки оновлення самої системи, але й формування нового іміджу працівника Національної поліції. Велика увага, при цьому, приділяється професійному відбору в Національну поліцію, а також питанню подальшої професіоналізації поліцейських. Однією з важливих складових професіоналізації є формування конструктивних комунікативних стратегій та ефективних копінг-стратегій особистості поліцейських. На сьогоднішній день проблематика копінг-стратегій активно досліджується в самих різних сферах і на прикладі різних типів діяльності. Серйозна увага приділяється вивченню зв'язку копінг-стратегій, які застосовує індивід, з його емоційним станом, успішністю в соціальній сфері і т. д.

Копінг-стратегії – це засоби управління діючим стрес-чинником, які виникають як відповідь особистості на загрозу. У теорії копінг-поведінки виокремлюють базисні копінг-стратегії, до яких належать «розв'язання проблем», «пошук соціальної підтримки» та «уникання».

У літературі копінг-поведінка вивчається з позиції особистісно-ситуаційного підходу (Р. Лазарус, С. Фолкман, Л.І. Анциферова, К. Муздибаєв, С.К. Нартова-Бочавер), згідно якого копінг розуміється як складний динамічний процес, який починається з оцінки ситуації, включає когнітивні та поведінкові зусилля її подолання, що залежать від особистісних та ситуаційних факторів. Незважаючи на те, що проблема співвідношення зовнішньої (ситуативної) або внутрішньої (особистісної) детермінації поведінки людини до цих пір має дискусійний характер, в психологічній науці все частіше використовується особистісно-ситуативна модель взаємодії. Як свого часу вважав засновник ситуативного підходу К. Левін, шукати причину подій слід не в природі поодинокі ізольованого об'єкта, а у взаєминах між об'єктом і його оточенням. Копінг-поведінка – форма поведінки, яка виражається у готовності індивіду до вирішення любых життєвих проблем, ситуацій, задач. Це поняття було введено А. Маслоу. Поведінка, яка допомагає людині в боротьбі зі стресовою ситуацією, реалізується за допомогою застосування різноманітних копінг-стратегій на основі ресурсів, закладених в особистості та середовища.

Що стосується поняття психологічного захисту, то воно зобов'язане своїм походженням психоаналітичній теорії та її засновникові - З. Фрейду.

Проведене дослідження копінг-стратегії та особливості механізмів психологічного захисту керівного та рядового складу поліції дозволяє зробити деякі висновки.

Так, працівники керівного складу поліції менше рядових прагнуть до пошуку шляхів вирішення проблеми в складній ситуації, а схильні більше шукати соціальної підтримки (поради і т.ін.). Це досить суперечливий результат, адже ж саме поліцейські керівного складу повинні брати на себе відповідальність та планувати дії підлеглих у складних ситуаціях. З іншого боку, вони намагаються привернути увагу оточуючих до своїх вдалих дій.

Поліцейські керівного складу прагнуть зберігати самовладання та контроль у важкій ситуації, не показати свою слабкість, показати досконалість своїх дій. Вони більше схильні до подолання труднощів, ніж рядові, що пов'язано у них з можливістю для саморозвитку та подальшого вдосконалення.

Показники інших когнітивних копінг-стратегій (проблемний аналіз, установка власної цінності, відносність, релігійність, розгубленість, ігнорування та інші) виражені у досліджених респондентів на середньому рівні та не відрізняються в групах поліцейських рядового та керівного складу.

Поліцейським керівного складу достовірно більше притаманний протест та менше – оптимізм та пасивна кооперація. Вони частіше більше бувають обурені несправедливістю долі та протестують проти цього, з меншим оптимізмом бачать вихід зі складної ситуації, менше схильні довіряти подолання своїх труднощів іншим людям, які мають змогу їм допомогти.

Поліцейські керівного складу більш схильні до відволікання та активного уникання ніж поліцейські рядового складу.

Показники інших поведінкових копінг-стратегій (альтруїзм, співробітництво виражені у досліджених респондентів на середньому рівні та не відрізняються в групах поліцейських керівного та рядового складу.

Вивчення особливостей стратегій психологічного захисту поліцейських керівного та рядового складу показало, що за більшістю механізмів психологічного захисту не було виявлено відмінностей (заперечення, витіснення, регресія, компенсація та інш.

Що стосується показників типології психологічного захисту поліцейських керівного та рядового складу, то керівники більше схильні до інтелектуалізації, розмірковування про те, чому вони вчинили таким або іншим чином, схильні шукати причини своїх невдач.